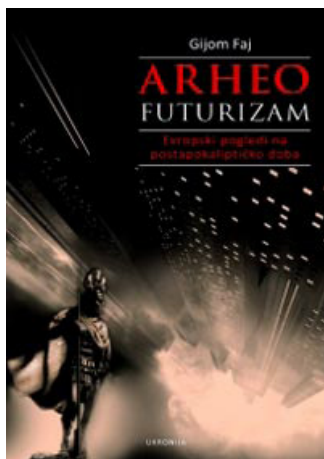

УДК:
316.42:001.18(049.3)

ПОЛИТИЧКА РЕВИЈА
POLITICAL REVIEW
Година (XXVI) XIII, vol=39
Бр. 1 / 2014.
стр. 287-291.

Душан Достанић
Институт за политичке студије, Београд

АРХЕОФУТУРИЗАМ (ARCHEOFUTURISM)

Приказ књиге: Гијом Фај, *Археофутуризам* – европски поглед на постапокалиптично доба, превео Петар Метикош, Центар за изучавање традиције Укронија, Београд, 2012, 221 стр.

Уз Алена де Беноа, Пола Готфрида, Карлхајнца Вајсмана и Александра Дугина, Гијом Фај (Guillaume Faye) је дуго спадао међу утицајне представнике нове европске деснице. Феномен нове деснице (Nouvelle Droite), њени часописи, семинари идеје и аутори слабо су познати у Србији, а још слабије су позната спорења и

размене идеја на десници. Ова књига пружа могућност да се упознамо са тим спорењима, као и о каквим разликама између „нове“ и „старе“ деснице је реч, посебно јер долази од аутора који је и сам припадао новој десници пре него што ју је напустио.

Већ у уводу Фај показује које су основне тезе које заступа у својој књизи. Прва је да је садашња цивилизација, која је по његовом мишљењу „производ модерности и егалитаризма“, досегла свој коначни врхунац и да јој као резултат „конвергенције катастрофа“ прети скоро глобална катаклизма. Она је за Фаја постављена на погрешним темељима и немогуће ју је спасити. При томе се Фај користи концептом „конвергенције катастрофа“ што заправо значи да није реч само о социјалној, економској, демографској, еколошкој, духовној катастрофи него да оне све заједно прете Европи и међусобно се подстичу. Аутор предвиђа да ће до „велике катастрофе“ доћи до 2020. године. Друга ауторова теза је да „индивидуалистичка и егалитарна идеологија модерног света“ више није у стању да се носи са феноменима данашњице, те да је потребно једно ничеовско „превредновање свих вредности“ и повратак „основним питањима“. Другим речима, потребно је спојити предмодерни, неегалитарни, неиндивидуалистички начин мишљења са модерном техником, односно превазћи напетост између традиције и модерности помоћу вишег трећег – археофутуризма. Трећа теза коју заступа Фај је да је могуће већ сада предвидети изглед постапокалиптичног света. Он говори о постмодерној и антиегалитарној идеологији „виталистичког конструктивизма“. При томе он тврди да не нуди некакву догму, затворен систем или неку утопију, него само поставља питања и отвара дискусију, односно назначава путеве којима би се могло кретати. Другим речима, аутор тврди да нуди нове и свеже и што му је још важније провокативне идеје које треба да покрену расправу, јер радикална мисао је недоумица, а не доктрина (42). Нове идеје су „радикалне“ и „истински револуционарне“, али не „екстремистичке“ или „утопијске“.

На основу овако постављених теза види се да осим високопарних неологизама „археофутуризам“, „виталистички конструктивизам“, „конвергенција катастрофа“ код Фаја има мало тога заиста новог. Литература која се бави пропашћу Запада и кризом цивилизације је све само не нова. Од Де Местра и Де Бонала, преко Шпенглера, као вероватно најпознатијег пророка пропасти Запада, или традиционалисте Јулијуса Еволе, све до Леа Штрауса и Патрика

Бјукенена, десница критички разматра модерност, њене принципе и последице. Није јасно шта је то ново што Фај има да каже по питању своје прве тезе. Он додуше покушава да нам представи које су се све претње надвиле над Европом, односно питања која владајућа мисао у Европи нити је у стању да детектује, нити да реши на задовољавајући начин, али ни ту није превише креативан. Већину питања, као што су: пад наталитета, повећана имиграција из исламских земаља, јачање исламског фундаментализма, пад образовног нивоа, економска криза, еколошке кризе... разматрали су и други аутори (на пример Тило Сарацин) и то много дубље и детаљније од Фаја. Такође нека од тих „нових“ питања су већ деценијама саставни део програма десних партија. Са друге стране, Фај све то набраја доста лежерно као да је реч о општепознатим стварима на које не треба трошити простор. Ипак у његовој критици политичке коректности, друштва спектакла и игре, комерцијализације спорта, лажне транспарентности и преваре, негативне легитимности, кризе левице и зелених... постоје вредна места и може се жалити што нису детаљније разрађена. Остаје питање и како је израчунао које године ће Европу потрефити „конвергенција катастрофа“. Пошто о томе уопште не говори, остаје само да му (не)верујемо на реч.

Ни по питању своје друге тезе Фај није посебно иновативан. Његов „виталистички конструктивизам“ односно „археофутуризам“ само је ново, али не баш и најсрећније име, за исто оно дијалектичко превазилажење напетости између традиције и модерности, какво су предвиђали на пример и мислиоци конзервативне револуције односно сви они које је Џефри Херф назвао „реакционарним модерностима“. Захтеви за синтезом аполонског и дионизијског, картезијанског и романтичарског већ су виђени у традицији деснице, која прихвата западну технику, али не и „западне вредности“. Фај одбија да се назове конзервативцем, али вредности које означава као архајске (56) представљају нешто са чим би се већина конзервативаца или барем палеоконзервативаца сложила. У чему је онда проблем? Чак и ако говоримо о задржавању духа, а промени форме и то представља једну од мање више стандардних конзервативних идеја која је присутна у одређеној мери код Ничеа, Шпенглера и Армина Молера.

Ни оцртавање постапокалиптичног доба не даје ништа ново. Фај нам представља уједињену Европу, Евросибирску федерацију од Бреста до Беринговог мореуза – при чему наравно нема на уму

садашњу Европску унију. Он на све конфликте између западњака и Словена, Француза и Немаца, гледа као на застареле и превазиђене. Чак ни на Америку Фај више не гледа као на непријатеља, него више као на конкурента. Уместо конфликта Исток – Запада Фај предвиђа напетост на линији Север – Југ. При томе је аутор посебно заинтересован за питање ислама и исламске имиграције. Међутим, ни по овом питању Фај није превише креативан будући да барата са концептима који су мање – више присутни од Шарла де Гола, Жана Тријара, евроазијца и Александра Дугина. Мисао о крају националних држава и европској федерацији заснованој на аутономним покрајинама и регионалном идентитету присутна је и код Еволе, а у извесној мери и у паневропском покрету. Подела света на седам нео-империјалних блокова и крај доба националих држава такође није нешто ново и темељи се на Шмитовој теорији великих простора.

Једино што изненађује је ауторово залагање за „двоструку светску економију“, односно паралелно постојање технички напредне и традиционалне, средњовековне, економије. По његовом мишљењу, глобализација и ретрадиционализација нису међусобно супротстављени процеси (139-151). Чак ни за овако шокантна предвиђања Фај се не осећа обавезним да пружи неку валидну основу. Занимљиво је и ауторово одушевљење за директну демократију, смањење јаза између институција и народа, коришћење нових техничких могућности за испитивање народне воље и велике наде које полаже у аутономију локалних заједница. Такође, ту су и захтеви за истински демократском, а не бирократском европском владом, са стварним парламентом (166). Паралелно са тим, Фај предвиђа једно „органско друштво“ које оставља широк простор за плурализам вредности (87-88). Међутим, ни ту Фај остаје само на обрисима, без детаљније разраде својих идеја. Уместо тога, Фај своју књигу завршава једном научно фантастичком приповетком о будућој евросибирској империји (171-219).

Фајов „археофутуризам“ заснива се, пре свега, на критици нове деснице, као и политике десних партија, на пример Националног фронта. Тако се новој десници замера да је постала сувише инертна, неспособна да провоцира и шокира, пренаглашено фолклористичка, сувише анти-американистичка те да је носилац једног мултиетничког комунитаризма и да јој недостаје економска доктрина. Иако је нова десница настала на настојањима да помири

десне вредности и тактику грамшизма, Фај нам открива да нова десница никада није до краја разумела Грамшија и да је сувише брзо одустала од политике. Ако хоће да преживи, нова десница мора да се мења, а требала би да почне од промене имена. Са друге стране, Национални фронт се критикује као застарео, антиевропски, а на крају му се замера кокетирање са јакобинским национализмом. Без обзира на то колико је та критика оправдана, и не узимајући у обзир колико су алтернативе које Фај нуди реалне, ипак се стиче утисак да десница не чини један хомоген блок идеолошких доктринара, односно да у том корпусу постоји жива размена идеја.

Може се слободно рећи да је Гијом Фај у овој књизи себи поставио захтеве које није у стању да испуни. Питања која поставља нису нова, барем не онолико колико би он желео да то прикаже, а то се не може рећи ни за одговоре које на њих даје. Његова предвиђања су у најмању руку слабо утемељена, а критика европске садашњости, чак и када садржи неке светле моменте, површна је и слабо разрађена. Осим неколико високопарних, али неутемељених појмова (археофутуризам, конструктивистички витализам) Фај нам није ништа значајно и ново понудио.